

Dù mang đầy tham vọng nhưng RCEP sẽ khó tạo ra thay đổi lớn kể cả khi 16 nước đã tđng sđng thuđn vào tháng 11 tđi. Vì tđp trung chđ yđu giđi quyđt các hàng rào thuđ quan nên RCEP không chú ý đđn nhđng hàng rào phi thuđ quan có thđ đnh hđđng tđi sđ lưu thông thđđng mđi trong khu vđc và sđ hđi nhđp chuđi cung đng, chđa kđ mđt sđ lođi thuđ không đđc miđn hoàn toàn kể cđ sau khi đđ áp đđng tđ do hóa thđđng mđi.

Nhđng đđm chính

- Viđc Hiđp đđnh đđi tác kinh tđ toàn đđn khu vđc (RCEP) chđ tđp trung vào thuđ quan mà bđ qua các hàng rào phi thuđ quan sđ hđn chđ đnh hđđng cđa hiđp đđnh này đđi vđi thđđng mđi châu Á.

- 16 nước thương thỏ RCEP khó có thể đạt được sự đồng thuận để thông qua hiệp định này cho đến khi bầu cả các nước Ấn Độ, Úc và Indonesia hoàn tất trong năm 2019.

- Ấn Độ công bố quy định thương thỏ RCEP đến cùng cho dù những yêu cầu của Ấn Độ có thể khiến việc thỏa thuận hiệp định này tiếp tục bị trì hoãn thêm một thời gian nữa.

- Dù có những hạn chế những RCEP vẫn tạo cơ hội cho Hiệp hội các nước Đông Nam Á (ASEAN) cải thiện thương mại nội khu.

- Trung Quốc muốn hiệp định nhanh chóng được thông qua để có thể thâm nhập các thị trường khu vực, thay thế cho những thị trường Trung Quốc đang bị ảnh hưởng bởi cuộc xung đột thương mại với Mỹ.

Ý tưởng tạo khu vực thương mại lớn nhất thế giới vẫn dậm chân tại chỗ vì sự bất đồng của các nước thành viên. RCEP là sáng kiến của ASEAN và 6 đối tác thương mại tự do của hiệp hội này là Ấn Độ, Trung Quốc, Úc, Nhật Bản, Hàn Quốc và New Zealand. Phạm vi hẹp tác mà hiệp định này vạch ra khá tham vọng, với một thị trường chung khoảng 3,6 tỷ người và lòng hàng hóa, dịch vụ bằng 1/3 tổng lòng hàng hóa, dịch vụ của thế giới. Thế nhưng, 25 vòng đàm phán kéo dài suốt 6 năm qua vẫn chưa đạt được sự đồng thuận giữa các nước tham gia đàm phán. Giờ đây, những trở ngại kéo dài đến tận nguy cơ khi hiệp định này không được thông qua tại Hội nghị thương định ASEAN để kiến được tiến hành vào tháng 11/2019 ở Thái Lan.

Ấn Độ luôn tách mình ra khỏi các cuộc thương định RCEP. Lo ngại hiệp định có thể làm trầm trọng thêm tình hình thâm hụt thương mại với Trung Quốc, vẫn là vấn đề nhạy cảm với chính phủ, Ấn Độ tỏ ra rất công nhận khi thỏo luận về mặt thu quan nước này sẽ giảm. New Delhi công bố quy định như vậy để chặn trước làn sóng hàng Trung Quốc tràn vào nước này, cần trở nên lập xây dựng một nền tảng sản xuất mang tính cạnh tranh theo chiến lược “Sản xuất tại Ấn Độ” của Thủ tướng Narendra Modi. Thế nhưng, Ấn Độ công bố hy vọng hiệp định sẽ tạo cơ hội cho họ tiến bước vào những thị trường mới ở Đông Nam Á, một điểm đến đầy tiềm năng cho Ấn Độ xuất khẩu các dịch vụ của mình.

Còn với các nước ASEAN gồm Indonesia, Malaysia, Thái Lan, Việt Nam, Brunei, Campuchia, Myanmar, Lào, Singapore và Philippines, RCEP sẽ mở ra cơ hội thúc đẩy thương mại nội khu bằng cách giảm bớt hàng rào thuế quan. Điều này sẽ ngày càng quan trọng trong bối cảnh cạnh tranh toàn cầu và cạnh tranh đến phần lớn ngày càng gia tăng và cuộc xung đột Mỹ-Trung đang ảnh hưởng trực tiếp đến các nước Đông Nam Á. Và đối với Trung Quốc, nền kinh tế lớn nhất trong số các nước hiện đang thương thảo hiệp định này, RCEP sẽ giúp Trung Quốc thoát khỏi các liên kết thương mại trong khu vực, tạo vùng đệm hạn chế hơn trong cuộc chiến thương mại với Mỹ, đồng thời tăng cường sự phụ thuộc lẫn nhau về kinh tế giữa các cường quốc trong khu vực như Úc, Hàn Quốc, Nhật Bản và Nhật Bản.

Cả ASEAN và Trung Quốc đều chia sẻ mối lo ngại của Nhật Bản về vấn đề cạnh tranh toàn cầu ngày càng gia tăng và đều nhận mạnh sự cần thiết phải nhanh chóng chốt điểm thỏa thuận trong năm nay tại Hội nghị thương mại ASEAN tại Thái Lan. Tuy nhiên, nếu RCEP không giải quyết được vấn đề hàng rào phi thuế quan cần trình bày hội nhập chuỗi cung ứng thì hiệp định này sẽ khó mà tạo ra những ảnh hưởng mang tính đột phá, cho dù có được thông qua đi nữa.

RCEP – phạm vi rộng trọng tâm chính sách xoay trục sang châu Á của Mỹ

Khi các cuộc thảo luận không chính thức về RCEP bắt đầu vào năm 2012, tình hình địa chính trị ở khu vực châu Á-Thái Bình Dương đang thay đổi. Tổng thống Mỹ lúc đó Barack Obama đã thúc đẩy việc ký kết Hiệp định tác dụng Thái Bình Dương (TPP). Hiệp định thương mại đó, không bao gồm Trung Quốc, phù hợp với chính sách xoay trục sang châu Á của Obama nhằm chuyển hướng chiến lược của Mỹ từ những cuộc chiến ở Iraq và Afghanistan sang châu Á-Thái Bình Dương. Điều này với Mỹ, sự chuyển hướng này là nguyên tắc cốt lõi của chiến lược lớn của Mỹ: kích thích sự trỗi dậy của một cường quốc mới ở trong khu vực Á-Âu.

Phạm vi tự nhiên của Trung Quốc đối với TPP là vùng hạn chế khi hợp tác thương mại khu vực khác, vì vậy ý tưởng RCEP được hình thành. Nhật Bản, cũng là nước không tham gia TPP, lập tức ủng hộ RCEP. Còn với các nước ASEAN, sáng kiến này tạo cơ hội mở rộng các hiệp định thương mại song phương với nhiều nền kinh tế châu Á.

RCEP đã nhận được sự ủng hộ rộng rãi ngay trong vòng đàm phán đầu tiên được tiến hành vào năm 2013. Thế nhưng, trong hơn 20 vòng đàm phán tiếp theo, nó đã tách mình ra trong các cuộc thương thảo.

Sai sai: Cách tiếp cận của nó

Theo quan điểm của nó, RCEP là cơ hội để nước này cải thiện quan hệ thương mại với các nước ASEAN. Hiệp định nó-ASEAN 2010 được ký kết nhằm tăng cường xuất khẩu của nó đồng thời cũng cắt các liên kết thương mại với Đông Nam Á, theo chính sách “Hành động hàng đầu” của New Delhi. Thế nhưng, trong khi xuất khẩu tăng lên, báo cáo của Quốc hội nó lại cho thấy thâm hụt thương mại của nó với các nước ASEAN đã tăng gấp đôi, từ 5 tỷ USD vào năm 2010 lên gần 10 tỷ USD vào năm 2017.

Báo cáo đó cũng nhận thấy mối quan ngại về tiến độ chậm chạp trong việc đa dạng hóa các ngành dịch vụ khi xét tới lợi thế cạnh tranh của nó trong lĩnh vực này. Năm 2018, ngành dịch vụ công nghệ thông tin đã mang về cho nó doanh thu xuất khẩu 126 tỷ USD. Nhưng nó cũng phải đối mặt với nhiều khó khăn là phải đưa ra những nhượng bộ trong thời gian tới. Vì hiệp định thương mại tự do nó-ASEAN có lợi cho ASEAN, nên khi này hầu như không có động lực nào để thay đổi các điều khoản đã thỏa thuận với nó, đây cho New Delhi gánh nặng phải chứng minh được vì sao việc đa dạng hóa cũng mang lại lợi ích cho các nước ASEAN. Trước đó, Singapore, một trong những đối tác thương mại quan trọng nhất của nó trong khu vực ASEAN, đã bày tỏ quan ngại rằng chế độ miễn thuế cho phép các kỹ sư công nghệ nó di chuyển tự do tới các nước ASEAN sẽ khiến người Singapore mất việc.

Nó cũng quan tâm tới thương mại với Trung Quốc như với ASEAN. Mặc dù nó coi Trung Quốc là đối thủ cạnh tranh chính, nhưng thương mại song phương Trung- nó vẫn gia tăng. Năm 2017, kim ngạch thương mại song phương đạt 84 tỷ USD. Kim ngạch xuất khẩu của Trung Quốc sang nó đạt 72 tỷ USD, chủ yếu là hàng điện tử, máy móc và hóa chất, khiến thâm hụt thương mại của nó với Trung Quốc lên tới 59 tỷ USD (10 năm trước đó, con số thâm hụt này chỉ là 15 tỷ USD). Với các chính trợ gia nó, thâm hụt thương mại gia tăng là vấn đề đáng quan ngại bởi nó sẽ có ảnh hưởng tới chiến lược “Sàn xuất tới nó” của Thủ tướng Modi nhằm tăng tỷ trọng ngành sản xuất lên 25% vào năm 2025. Chính vì vậy, khi xét tới những quan ngại này, nó sẽ khó mà nhượng bộ hơn nữa thêm trong việc đa dạng hóa thu nhập, trừ khi nước này nhận được những ưu đãi thương mại

trong lĩnh vực dịch vụ.

Việt Nam giảm thuế kiếu “chiếc bánh 3 tầng” của ASEAN

RCEP tập trung vào 8 lĩnh vực hợp tác: hàng hóa, dịch vụ, đầu tư, hợp tác kinh tế và kỹ thuật, quy định số hữu trí tuệ, cạnh tranh, giải quyết tranh chấp và một hàng loạt khác. Trong thực tế, thách thức hàng hóa là vấn đề chính. Việt Nam thay đổi luật lệ tùy theo tình hình cạnh tranh của các nước. Vì thế, ban đầu Việt Nam đã xuất một số câu thuế quan 3 tầng.

Với ASEAN, Việt Nam sẽ giảm thuế quan đối với 80% hàng hóa; trong đó, 65% sẽ được giảm ngay và 15% còn lại sẽ được giảm trong vòng 1 thập kỷ sau đó. Với Nhật Bản và Hàn Quốc, Việt Nam sẽ giảm thuế cho 65% hàng nhập từ những nước này để đổi lấy mức thuế giảm 80% đối với hàng Việt Nam vào các nước này. Và đối với Trung Quốc, Úc và New Zealand, Việt Nam sẽ chỉ giảm 42,5% trong vòng 2 thập kỷ để đổi lấy mức giảm thuế của Trung Quốc là 42,5%; New Zealand là 65% và Úc là 80% đối với hàng Việt Nam. Ngay cả vậy, Việt Nam vẫn muốn loại trừ một số khu vực ra khỏi danh sách giảm thuế gồm những nông sản như gạo, trái cây, gia súc, gia cầm, thủy sản, dệt may và giày dép.

Sau khi vấp phải sự phản đối của Trung Quốc trong vòng đàm phán năm 2016, Việt Nam cuối cùng cũng đã đi đầu chính để xuất thuế quan của mình. Hiện tại, New Delhi đang ý giảm thuế từ 74%-86% đối với hàng hóa của tất cả các thành viên RCEP cho dù những bất đồng với Trung Quốc vẫn còn đó. Hai bên đã tranh cãi về nhu cầu Việt Nam, trong đó có sự lỏng lẻo thuế và thời gian Việt Nam tiến hành tự do hóa thuế quan vì nước này muốn kéo dài thời gian nhằm nâng cao tính cạnh tranh của mình.

Các thành viên RCEP khác muốn được giảm 92% thuế hàng hóa, trong khi đó Việt Nam không những chỉ giảm 86%.

Tiếp theo là vấn đề dịch vụ. Với Việt Nam, cách thức chuyển nhượng bù đắp thâm hụt thương mại về hàng hóa là tăng xuất khẩu dịch vụ. New Delhi sẽ mở cửa một

giao dịch đối lý tự do hóa dịch vụ, bao gồm cả việc kết nối công nghệ của họ được phép di chuyển tự do đến các nước trong khối RCEP.

Sức mạnh và con số: Tại sao RCEP quan trọng với các nước ASEAN?

Nhìn chung, các nước ASEAN công nhận những lợi ích mà RCEP có thể mang lại. Trước tiên, không giống TPP, RCEP bao gồm tất cả 10 nước thành viên ASEAN. Hiệp định này cũng chú trọng giảm thuế cho những nền kinh tế kém phát triển hơn trong khối ASEAN hiện đang mong muốn tăng cường thương mại và thu hút đầu tư. RCEP cũng có thể phá bỏ các hàng rào thuế quan cao, một trong những lý do khiến cho kim ngạch thương mại giữa các nước trong khối ASEAN chỉ chiếm 1/4 tổng kim ngạch thương mại của khối này. Hầu hết các nước ASEAN duy trì hàng rào thuế quan tương đối cao đối với những mặt hàng chủ chốt. Ví dụ, Thái Lan, Việt Nam, Campuchia và Lào duy trì hàng rào thuế quan cao đối với nông sản và những nước như Malaysia và Indonesia đặt hàng rào thuế quan cao nhằm bảo vệ các ngành công nghiệp trong nước.

RCEP cũng cho phép các nước ASEAN có tới 6 thỏa thuận thương mại tự do khu vực trong cùng một lĩnh vực. Điều này giúp tăng cường và thúc đẩy thương mại của cả khối và thu hút thêm nhiều đầu tư từ những nền kinh tế lớn như châu Á như Trung Quốc và Nhật Bản. Và mặc dù cuộc bầu cử hiện đang diễn ra ở Thái Lan cũng như cuộc bầu cử sắp tới ở Indonesia và Úc có thể ảnh hưởng ít nhiều đến việc thương mại theo hiệp định này, những những động thái chính trị gần đây đó sẽ khó làm thay đổi lợi ích tiềm ẩn của các nước ASEAN nhìn thấy trong việc gia nhập một khu vực thương mại tự do rộng lớn bao trùm Đông Á và Nam Á, hai khu vực đông dân nhất thế giới.

Lợi ích của Trung Quốc

Đối với Trung Quốc, hiệp định thương mại tự do khu vực như RCEP ngày càng quan trọng hơn chính vì cuộc xung đột thương mại hiện nay giữa nước này với Mỹ. Mặc dù sau thế chiến của Bắc Kinh trong thương mại khu vực là không thể phủ nhận - Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của tất cả các nước thành viên RCEP - những việc mở rộng quy định tiếp cận thị trường sẽ giúp hội sinh một nền kinh tế đang giảm tốc. RCEP cũng có nhiều ảnh hưởng chính sách đối với Việt Nam khi nước này tìm cách thoát khỏi sự ép của Liên minh châu Âu (EU) và Mỹ thông qua TPP.

thõng mõi thõ giõi (WTO). Trung Quõc cõng muõn sõ dõng các luõng hàng hóa tõ do đõ cõi thiõn quan hõ đõi lúc lõnh nhõt cõa hõ või các nõõc láng giõng.

Và dù là gã khõng lõ trong kinh tõ khõi RCEP, nhõng viõc Trung Quõc muõn nhanh chóng đõt đõõc mõt thõa thuõn tõp trung vào cõt giõm thuõ quan, trong khi đó lõi tõ ra linh hoõt đõi või nhõng đõu khoõn còn gầy tranh cãi, là hoàn toàn phù hõp või mong đõi cõa các nõn kinh tõ ASEAN, và đõu này khác hõn või cách làm cõa các nõõc phát triõn hõn nhõ Úc, New Zealand và Nhõt Bõn. Ngoài õng Nam Á, RCEP có thõ mõ đõõng đõ Trung Quõc đàm phán thõng mõi riõng või Nhõt Bõn vì Trung Quõc rõt muõn mõ rõng thõ trõng vào Nhõt Bõn và 2 nõõc đõu có chung mõi quan ngõi võ chính sách bõo hõ cõa Mõ.

Nhõng trõ ngõi trên con đõõng phía trõõc

Dù mang đõy tham võng nhõng RCEP sõ khó tõo ra thay đõi lõn kõ cõ khi 16 nõõc đõt đõõc sõ đõng thuõn vào tháng 11 tõi. Vì tõp trung chõ yõu giõi quyõt các hàng rào thuõ quan nên RCEP không chú ý đõn nhõng hàng rào phi thuõ quan có thõ õnh hõõng tõi sõ lõu thông thõng mõi trong khu võc và sõ hõi nhõp chuõi cung õng, chõa kõ mõt sõ loõi thuõ không đõõc miõn hoàn toàn kõ cõ sau khi đã áp dõng tõ do hóa thõng mõi. Và không giõng TPP, RCEP đõõc thõng thõo trong khuôn khõ giõa các chính phõ või nhau chõ không phõi tõ góc đõ các ngành, nõi các tác đõng cõa thõ trõng quyõt đõnh các xu hõõng then chõt đõnh hình nhu cõu thõng mõi. Và trong khõi ASEAN, mõc dù viõc giõm thuõ kích thích thõng mõi, nhõng tình trõng đõ thõa hàng xuõt khõu õ mõt sõ nõn kinh tõ có nghõa rõng nhu cõu đõi või hàng xuõt khõu cõa các nõõc ASEAN chõ yõu võn nõm bên ngoài khu võc õng Nam Á cho đõn khi tiõn trình chuyên môn hóa õ mõc đõ cao hõn diõn ra. Và viõc đõa vào RCEP õ mõc đõ có hõn các dõch võ và đõu khoõn cho phép lao đõng tõ do di chuyõn giõa các nõõc thành viên sõ thu hõp phõm vi õnh hõõng cõa hiõp đõnh này trong khu võc, nõi dõch võ đõõc coi là ngành quan trõng đõi või tõt cõ 16 nõõc tham gia đàm phán.

Tuy võy, hàng rào thuõ quan thõp hõn võn sõ mang lõi mõt sõ lõi ích, ít nhõt cõng đõ đõ biõn minh cho viõc các nõõc tiõp tõc thúc đõy đàm phán nhõm đõt đõõc thõa thuõn või hy võng tõo ra mõt khu võc thõng mõi mà õ đó các bên cùng có lõi.

Theo [Stratfor](#)

Vấn Công (gt)